

УДК 34:004.2

DIGITALISATION OF THE FIELD OF JURISPRUDENCE: A PRACTICAL ASPECT**ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ГАЛУЗІ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ****Rysmenna O. / Письменна О.П.***k.yu.s., dots. / к.ю.н., доцент.*

ORCID: 0000-0002-7310-2281

Lazarchuk Hanna / Лазарчук Ганна*Vasyl Stus Donetsk National University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Vinnytsia
Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця*

Анотація. З огляду на стрімкі зміни, що відбуваються у сучасному суспільстві через підвищення рівня розвитку інформаційних технологій, з'являється потреба в аналізі впливу таких змін на конкретні сфери суспільної життєдіяльності. Одним із проявів таких змін на професійну діяльність, зокрема професійну діяльність юристів є діджиталізація юридичних послуг, яка набуває все більшого поширення. Мета дослідження полягає у визначенні особливостей практичного застосування інформаційних технологій в юридичній діяльності шляхом діджиталізації сфери.

У роботі розглянуто питання діджиталізації галузі юриспруденції. Проведено докладний аналіз діджиталізації як одного із шляхів впливу інформаційних технологій на юридичну діяльність, проаналізовано переваги та недоліки цього процесу. Охарактеризовано автоматизацію та віртуалізацію юридичних послуг, а також визначено роль цих процесів у юридичній діяльності. Проаналізовано шляхи застосування інформаційних технологій в професійній діяльності юристів та визначено основні переваги цього явища.

Ключові слова: діджиталізація, юридичні послуги, автоматизація, віртуалізація, інформаційні технології.

Вступ.

Сучасне суспільство живе в умовах істотних змін, які викликані зростанням можливостей, пов'язаних з інформаційними технологіями та їх застосуванням. З огляду на сучасну ситуацію, подальший розвиток таких технологій не лише є неминучим, але й набуває нових рис. Цей розвиток зумовив підвищення впливу інформаційних технологій на різноманітні аспекти життєдіяльності. Професійна діяльність, зокрема професійна діяльність юристів, не стала винятком і також зазнала змін, пов'язаних з цією надзвичайно швидкою інформаційною революцією. З огляду на значний прогрес у розвитку інформаційних технологій та на їх впровадження в професійну діяльність правників, зокрема шляхом діджиталізації, сфера юриспруденції поступово пристосовується до цих змін. Таким чином, інформаційні технології сприяють виникненню нових можливостей та перспектив у професійній діяльності юристів. Такий розвиток має значний вплив на різні аспекти юридичної діяльності. Водночас, завдяки діджиталізації, у галузі права з'являються й нові виклики, які необхідно зрозуміти й подолати.

Основний текст.

Діджиталізацію можна визначити як процес, що «включає в себе цифрову трансформацію, автоматизацію та проявляється у вигляді зміни в процедурах, врегульованих законодавством та пов'язаних з переходом від процесів у

паперовій формі до прямих онлайн процедур, які потребують безпосередньої участі посередника чи компетентного органу, використовуючи мережу Інтернет» [1]. Діджиталізація дедалі більше поширює свій вплив на усі сфери життя людини, зокрема на сферу професійної діяльності, а отже – і на галузь професійної діяльності юристів. Цей процес зумовлений появою та розвитком нових інформаційних технологій та технологічних інструментів, що значною мірою змінили сферу юриспруденції. Роль діджиталізації та її необхідність у цій галузі підвищується, що спричинено наявністю великої кількості завдань, які юристам необхідно виконувати у процесі здійснення їхньої практичної діяльності. Завдяки процесам діджиталізації, ефективність виконання цих завдань підвищується. До того ж, правники отримують низку нових можливостей, які дозволяють оптимізувати та полегшити процеси, що здійснюються ними під час юридичної практичної діяльності. Важливим аспектом технологічного розвитку юридичної діяльності є процеси, що стосуються автоматизації та віртуалізації юридичних послуг [2, с.14].

Автоматизація у сфері юридичної діяльності – це процес, що передбачає передачу рутинних завдань юриста спеціальним машинам, які виконують їх самостійно за допомогою інформаційних технологій та спеціальних програмних засобів. Рутинні завдання юристів можуть бути автоматизованими за допомогою різних способів, зокрема шляхом застосування різноманітних електронних ресурсів для, наприклад ведення електронного документообігу.

Віртуалізація надання юридичних послуг – це процес, що спрямований на створення певних ресурсів, зокрема електронних сервісів та платформ, які надають змогу для доступного та швидкого отримання юридичних послуг. Цей процес відкриває нові можливості для надання та отримання юридичних послуг через електронні ресурси, зокрема через мережу Інтернет. Наприклад, саме за допомогою таких ресурсів клієнти можуть самостійно обрати юриста відповідно до власних потреб. Автоматизація та віртуалізація у галузі юриспруденції мають безліч переваг: ці процеси можуть підвищити ефективність виконання завдань, що пов'язані з юридичними послугами, суттєво покращити якість їх надання, а також оптимізувати виконання юридичних завдань. Крім того, це дозволить знизити витрати на юридичні послуги, а отже – зробити їх набагато більш доступними. Ще однією перевагою автоматизації та віртуалізації юридичних послуг є те, що ці процеси не просто підвищують якість та ефективність виконання різних юридичних завдань, а й допомагають юристові правильно організувати свій час, а також якісно керувати вирішенням завдань під час здійснення юридичної практичної діяльності. Це сприяє економії часу, що є важливим для юристів у зв'язку з великою кількістю завдань, що входять до їхніх професійних повноважень. Крім того, автоматизація й віртуалізація юридичних послуг дозволяють пришвидшити надання цих послуг та виконання юридичних завдань, а також зробити здійснення цих процесів набагато зручнішим. Ці переваги також мають суттєвий вплив на професійну діяльність правників, оскільки вони сприяють оптимізації виконання завдань під час здійснення юридичної практичної діяльності.

Однак, слід зазначити, що саме правова сфера не одразу піддалася такому сильному впливу інформаційних технологій. Саме тому діджиталізація юриспруденції відбувалася та продовжує відбуватися не так швидко у порівнянні з деяким іншими сферами професійної діяльності. Проте це не означає зниження рівня ефективності діджиталізації, оскільки новітні інформаційні технології все ж мають суттєвий вплив на юриспруденцію та цифровізація уже на цей момент внесла багато змін у юридичну діяльність. Варто також зауважити, що зараз діджиталізація юридичної сфери відбувається значно швидше, аніж в минулому. Причиною такого явища є той факт, що сфера юриспруденції уже пройшла найскладніший та найбільш тривалий етап діджиталізації – адаптацію до нових технологій. Крім того, у зв'язку з появою великої кількості нових можливостей у сфері інформаційних технологій, значно змінюється і рівень ефективності їх впровадження у професійну діяльність, зокрема в професійну діяльність правників [3, с. 17-50].

Варто зрозуміти, які аспекти юридичної діяльності можна автоматизувати та як інформаційні технології можуть стати основою інноваційних ідей, що стосуються виконання юристами професійних повноважень. Таким чином можна визначити, як впровадити такі технології в юридичну практику у найбільш ефективний та діючий спосіб. До того ж, важливо розуміти, що зростання ролі нових інновацій у галузі юриспруденції залежить не від окремих компаній та осіб, а від представників галузі в цілому. Тому одним із ключових аспектів розвитку новітніх інформаційних технологій є уникнення конкуренції між компаніями і встановлення якісної комунікації між ними, що сприятиме розвитку їхньої співпраці.

У такий спосіб, для досягнення ефективних результатів у розвитку та впровадженні нових інновацій в юридичній сфері необхідною є взаємодія та співпраця між усіма представниками галузі. Це підвищить ефективність імплементації новітніх технологій в сферу юриспруденції, що, в свою чергу, позитивно впливатиме на результати роботи і допоможе досягати кращих результатів.

До того ж, слід зазначити, що така співпраця між представниками галузі може забезпечити більш ефективне використання важливих ресурсів, які можна застосовувати для низки важливих процесів у юридичній галузі, зокрема для підвищення якості уже наявних продуктів та послуг, а також для створення та розробки нових, покращених за допомогою новітніх технологій послуг.

Крім того, співробітництво між компаніями може забезпечити більшу гнучкість у застосуванні новітніх інформаційних технологій, а також створити безліч нових можливостей для створення великої кількості інновацій. Цього результату може бути досягнуто шляхом обміну між компаніями знаннями і досвідом, нових ідей та підходів, що в майбутньому збільшить кількість можливостей для розвитку інновацій [4].

Варто також згадати про конкуренцію, яка може вплинути на впровадження новітніх інформаційних технологій у юридичну галузь як позитивно, так і негативно. З одного боку, максимальне уникнення конкуренції між компаніями значно сприяє розвитку нових ідей, пов'язаних із застосуванням інноваційних

технологій, а також суттєво допомагає у зниженні на дослідження та розробку інновацій, що є ключовим аспектом для досягнення успішних результатів на ринку, адже таким способом підвищується ефективність процесів дослідження і розробки. Однак, незважаючи на все вище сказане щодо важливості співпраці та взаємної комунікації між компаніями на ринку, слід зазначити, що конкуренція також здатна значно підвищити якість застосування інноваційних технологій та може сприяти пришвидшенню процесу діджиталізації сфери. Це зумовлено тим, що при такій конкуренції компаніям необхідно вдаватися до імплементації новітніх інформаційних технологій, з метою досягнення кращих результатів та підвищення своєї успішності на ринку.

Ще одним важливим аспектом діджиталізації юридичної сфери є те, що автоматизація завдань, які виконують юристи під час здійснення юридичної практичної діяльності, часто змінюється та не є постійним процесом у зв'язку з появою нових технологічних інструментів та розвитком усе більшої кількості інноваційних технологій. Це створює важливі виклики для юридичної професії, оскільки вимоги до фахівців-юристів також змінюються, зокрема, все більшу роль починають відігравати навички ефективної роботи з інформаційними технологіями. Потрібно також зазначити, що незважаючи на те, що діджиталізація юридичної галузі може значною мірою змінити ті типи завдань, що виконують юристи під час здійснення юридичної практичної діяльності, це не означає, що представники інших галузей зможуть виконувати завдання у сфері юриспруденції без допомоги юриста. У зв'язку зі стрімким розвитком інформаційних технологій сфера юридичної діяльності постійно змінюється, проте це зумовлює підвищення конкуренції безпосередньо в галузі права, а не поза нею, тобто між представниками різних професій.

Ще однією важливою особливістю діджиталізації сфери юриспруденції є те, що для найбільш ефективного застосування інформаційних технологій в галузі права, а також для того, щоб автоматизовані юридичні послуги приносили прибуток, необхідним складовим елементом є довіра клієнта до таких послуг. За умови відсутності такої довіри навіть автоматизовані юридичні послуги високого рівня, а також якісно застосовані в юридичній діяльності інформаційні технології не будуть користуватися попитом серед клієнтів.

Крім того, необхідним є розуміння відмінності між рутинними завданнями юриста та більш складними юридичними завданнями. До останніх належать такі завдання, як-от використання закону в нових контекстах та робота з нормами, що суперечать одна одній. Для того, щоб розв'язувати такі завдання, юрист повинен бути справді високо компетентним фахівцем, а в цьому вагому роль відіграє юридична освіта. Слід зауважити, що важливе значення тепер мають не лише професійні знання й компетентності юриста, а також і його навички роботи з інформаційними технологіями, які останніми роками стають все більш затребуваними на ринку в цілому. Саме тому розвиток таких навичок є важливим аспектом професійної підготовки юриста. Одним із головних завдань юриста майбутнього є підвищення довіри суспільства до права, а також знаходження балансу між людським та технологічним фактором у юридичній діяльності. Юристи повинні бути готовими застосовувати різноманітні інформаційні

технології під час здійснення юридичної практичної діяльності, поєднуючи їх зі своїми професійними знаннями та навичками для того, щоб вміти якісно вирішувати складні соціальні проблеми та підвищувати ефективність здійсненої роботи.

Впровадження інформаційних технологій в юридичну професійну діяльність може мати й негативні наслідки, оскільки діджиталізація юридичних послуг може стати причиною того, що суспільство сприйматиме їх як щось повністю автоматизоване та як процес, для здійснення якого присутність фахівця-юриста не є необхідною. Таке явище має негативний вплив на сферу юриспруденції, адже може призвести до зниження цінності юридичних послуг [4].

Висновки.

У роботі було проаналізовано поняття та особливості діджиталізації галузі юриспруденції, що дозволило визначити важливу роль цього процесу в сфері права. Було охарактеризовано основні аспекти застосування інформаційних технологій в юридичній галузі, серед яких визначення найбільш ефективних способів впровадження таких технологій в діяльність юристів, аналіз необхідності співпраці між представниками галузі, характеристика конкуренції у сфері юриспруденції та способів забезпечення довіри клієнта до діджиталізованих юридичних послуг. Крім того, було визначено типи юридичних завдань, що підлягають діджиталізації, охарактеризовано значення навичок роботи з технологіями, а також проаналізовано переваги й недоліки діджиталізації галузі юриспруденції.

Було охарактеризовано процеси автоматизації та віртуалізації сфери юридичної діяльності. Було проаналізовано переваги цих процесів, серед яких покращення ефективності, якості та зручності надання юридичних послуг, забезпечення економії коштів під час їх надання, а також підвищення швидкості виконання юридичних завдань. Було визначено вагоме значення процесів автоматизації та віртуалізації у галузі юриспруденції.

Література:

1. Атаманова Н.В., Смирнов М.Д. Діджиталізація державно-правової сфери в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 1. С. 3–7.
2. Шевченко Л. С. Інноваційність юридичного бізнесу: критерії та чинники. *Формування та розвиток інноваційного потенціалу економіки України: матеріали доп. міжнар. науково-практ. конф.*, м. Ужгород, 17–18 лют. 2017 р. Ужгород, 2017. С. 10–13.
3. Koulu R., Pakaslachti H. Why We Need Legal Technology. *Law and Digitalisation: Rethinking Legal Services*. Helsinki, 2018. P. 17–50.
4. Schäfke-Zell W., Asmussen I. The Legal Profession in the Age of Digitalisation. *Utrecht Law Review*. URL: <https://utrechtlawreview.org/articles/10.36633/ulr.454> (дата звернення: 18.03.2023).

Abstract. Digitalization is now plays an extremely important role in the legal sphere, which is caused by the rapid development of information technologies. This has many advantages for lawyers, as they get a number of new opportunities that contribute to the optimization of legal tasks.

Automatization and virtualization of legal services are important components of the digitization of jurisprudence. Automatization can be defined as a process that involves the transfer of routine tasks of a lawyer to special machines that perform them independently with the help of information technologies and special software tools, and virtualization - as a process aimed at creating certain resources, in particular, electronic services and platforms that provide affordable and fast legal services. Such processes have a number of advantages, including improving the efficiency, quality and convenience of providing legal services, ensuring cost savings during their provision, as well as increasing the speed of legal tasks.

New technologies continue to be introduced into legal practice, so it is necessary to find the most optimal way of their application. In this aspect, cooperation in the legal services market, identification of specific routine legal tasks that can be automated, adaptation to new requirements for lawyers and increasing client trust in digitalized services play a key role.

Key words: digitalization, legal services, automatization, virtualization, information technologies.